

Yttrande

Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11), S2022/01621

Inledning

Svenska kyrkan har granskat handlingsplanen utifrån teologiska och etiska perspektiv: Svenska kyrkans grundläggande människosyn, ett barnrättsperspektiv, rätten till ett liv i värdighet samt Sveriges internationella åtaganden att respektera och garantera mänskliga friheter och rättigheter. I Svenska kyrkans sammanhang, i dopets gemenskap, finns barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade och i samband med kyrkliga handlingar såsom dop, vigsel och begravning och i gudstjänsten har de som alla rätt till sitt språk. I verksamheter runt om i Svenska kyrkan finns erfarenheter av utsatthet bland barndomsdöva, hörselskadade och personer med dövblindhet, och Svenska kyrkan ses som en sista utväg för att få stöd. Svenska kyrkan är också arbetsgivare till teckenspråkiga medarbetare.

Svenska kyrkans yttrande

Tolktjänsten syftar till att öka den enskildes självständighet och självbestämmande. Svenska kyrkan anser att det är positivt att reformeringen av tolktjänsten går framåt och detta är ett steg i rätt riktning för att öka barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadades deltagande i samhället och för att minska ojämlikheten i tillgång till tolktjänst.

Svenska kyrkan konstaterar att det är den tredje statliga utredningen om tolktjänsten de senaste 15 åren och att det nu är nödvändigt att politiska beslut fattas för reformering inom området. Svenska kyrkan ser dock allvarligt på att en del strukturella utmaningar såsom principerna för finansiering fortfarande inte är lösta och att graden av självbestämmande är mycket begränsad, som lyfts fram i det särskilda yttrandet.

Trots förslagen kommer det även fortsättningsvis finnas stor osäkerhet för enskilda som önskar vardagstolkning. Det är angeläget att regeringen tydliggör vem som ska bära kostnader för vardagstolkning och säkerställer rätten till tolk, så att inte enskilda brukare drabbas.

Svenska kyrkans synpunkter

- Svenska kyrkan betonar att det är av största vikt att handlingsplanen bidrar till att den enskilde tolkanvändaren får sina rättigheter tillgodosedda enligt artikel 25, FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- Svenska kyrkan stödjer syftet med en ny lag om tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet, som ersätter 8 kap. 7 § p. 3 i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och det är viktigt att det görs insatser för ökad kännedom om den nya lagen när den träder i kraft. Det är viktigt att behovet av tolktjänst utformas, genomförs och bestäms i samråd med

den enskilde. Utformningen av den föreslagna lagen är dock mycket svag. Det är svårt för den enskilde att hävda rätten till tolk med denna skyldighetslag. Svenska kyrkan förordar därför införandet av en rättighetslagstiftning och möjligheter för den enskilde att få rättelse när rätten till tolk inte efterlevs.

- Svenska kyrkan välkomnar att det i den nya lagen kommer att finnas mer resurser för vardagstolkning när regionerna inte ansvarar för arbetslivstolkningen. Det kan förhindra problem som församlingarna i Svenska kyrkan möter i sin verksamhet vid till exempel de kyrkliga handlingarna, där det kan uppstå problem när region- och stiftsgränser överträds, och otydligheter och brist på samordning skapar problem om vem som står för betalning av teckenspråkstolken. Effekten av den nya lagen kan göra att dessa problem avseende finansiering, reglering och hantering i de olika regionerna undanröjs genom en ökad tydlighet och samordning mellan regionerna.
- Svenska kyrkan välkomnar ett samlat och förstärkt stöd i arbetslivet som samlas hos en aktör. Det bör minska de gränsdragningsproblem som har funnits tidigare. Svenska kyrkans bedömning är att självbestämmandet hos den enskilde tolkanvändaren bör öka med uppdelningen, då tolkanvändaren med de nya bestämmelserna tillsammans med sin arbetsgivare, kan bedöma hur de vill använda tolktjänsten.
- Svenska kyrkan anser att utgångspunkten även fortsättningsvis ska vara fysisk tolk närvarande och att digitala tjänster är kompletterande. Digitalisering kan skapa stress och utsatthet för äldre personer och människor med kognitiva svårigheter.

Svenska kyrkan anser att det finns anledning att särskilt värna rätten till teckenspråk för barn som är barndomsdöva, hörselskadade eller personer med dövblindhet genom att det görs ett tillägg i 10 § om tolktjänst i vardagslivet. I tillägget bör det framgå att behov av tolktjänst för barn som är döva, hörselskadade och barn med dövblindhet ska beaktas särskilt. Det skulle kunna minska risken att barnet får språkdeprivation och inte får tillgång till språkbad. Svenska kyrkan välkomnar utredningens förslag att den föreslagna nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor, i samarbete med Specialpedagogiska skolmyndigheten, gör en fördjupad analys av barn och ungas behov och erfarenheter av tolk i förenings- och kulturliv, lek samt i fritidsverksamhet.

Uppsala den 15 september 2022

På kyrkostyrelsens vägnar

Antje Jackelén
Ärkebiskop, ordförande

Karin Sarja
Avdelningschef